

מסורת המדרש

לו. בשעה שעלה
משה למרום דר"ל עמ'
68 ילקו"ש כאן חתלד.
ע"ע: כ"ר פס"ה-כא.
תנחומא קדושים י"ו א"א
בפרהסיא ראה פסחים
נ.

לְהֵן שְׁמָא מִשְׂאֵנִי נִפְטָר מִן הָעוֹלָם אַתֶּם מִשְׁתַּחֲוִים לְאֱלוֹהַּ
אַחַר מִנִּין שְׁכַךְ פְּתוּב (בראשית מט. כ) 'הִקְבְּצוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי
יַעֲקֹב וְגו' מהו (שם שם, שם) 'וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם'
אָמַר לְהֵן אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם הוּא אָמְרוּ לוֹ 'שִׁמַּע יִשְׂרָאֵל ה'
אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד' וְהוּא אֹמֵר בְּלַחֲשֵׁה 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד
מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' אָמַר ר' לֹוֹי וּמָה יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים
עֲכָשִׁי שִׁמַּע אֲבִינוּ יִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ הַדָּבָר שְׁצוּיִתְנוּ נוֹהֵג בְּנוֹ ה'
אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד'.

לו. דָּבָר אַחַר שִׁמַּע יִשְׂרָאֵל רַבֵּן אֶמְרִין בְּשַׁעַה שְׁעָלָה
מֹשֶׁה לְמָרוֹם שִׁמַּע לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרַת שְׁהִיוּ אֹמְרִים לְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' וְהוֹרִיד
אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל וְלָמָּה אֵין יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים אוֹתָהּ בְּפִרְהָסִיא
אָמַר ר' יוֹסִי לָמָּה הַדָּבָר דּוּמָה לְאַחַד שְׁגַנְבֵי קוּזְמִין מִתּוֹךְ

נפטר מן העולם אתם משתחווים לאלוה אחר? ! כי חשש שמא יטמעו באלילי מצרים מחמת קושי
השעבוד, מנין — שחשש כן? שכך כתיב: "ויקרא יעקב אל בניו, ויאמר" וגו', "הקבצו ושמעו בני
יעקב, ושמעו אל ישראל אביכם" — מהו "ושמעו אל ישראל אביכם" — שנית, אחרי שכבר אמר
"ושמעו בני יעקב"? אמר להן: "אל ישראל" — הקב"ה שכך שמו, כמש"כ (בראשית לג, כ): "ויקרא
לו: אל, אלהי ישראל" — אביכם הוא — ולא תעזבוהו, הרי שחשש לכך והזהירם, אמרו לו: "שמע
ישראל" — אבינו: "ה' אלהינו" — עתה, "ה' אחד" — לעולם ולא נעזבנו, ולא נחליפנו, ולא
נשתף אחר עמו, והוא אומר בלחישתו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" — שכיון ששמע
שם ה' — ברכו, וענה: "ברוך שם" וכו' (וכ"ה במשנה (יומא לה): שהכהנים והעם שמעו את השם מפי
כה"ג, והיו עונים "ברוך שם" וכו', אמר ר' לוי: ומה — מפני מה — ישראל אומרים — גם —
עכשיו — באותו מטבע לשון? אלא פירושו — שמע אבינו ישראל — "ממערות המכפלה" (בר"ר
צח, ג): אותו הדבר שצויתנו — שנדבק תמיד בה' וניחדו — נוהג בנו — מקיימים אנו זאת ברצון,
ואנו אומרים: "ה' אלהינו — ה' אחד".

לו. ד"א: שמע ישראל — ואנו מוסיפים בלחש: "ברוך שם כבוד" וכו' — רבנן אמרין:
בשעה שעלה משה למרום — לקבל את התורה — שמע למלאכי השרת שהיו אומרים
להקב"ה: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" — שהם בשמים במקום גילוי "כבודו", שלא
כבארץ במקום הסתרתו, (וכן ישעיה הנביא ראה את "השרפים" משבחים בלשון "כבוד" (ישעיה, ו, ג):
"מלא כל הארץ כבודו", וכן יחזקאל הנביא שמע את "החיות והאופנים" משבחים בלשון "כבוד" (יחזקאל
ג, יב): "ברוך כבוד ה' ממקומו" — שלמלאכי מעלה נאה לשבח את "כבודו" שהם במקום גילוי —
והוריד אותה — שבח זה — לישראל — שגם הם ישבחו בזו הלשון, ולמה אין ישראל
אומרים אותו בפרהסיא — רק בלחש? א"ר אסי — משל — למה הדבר דומה? לאחד

פִּלְטִין שֶׁל מֶלֶךְ נִתְּנָה לָהּ לְאִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ אַל תִּתְקַשְׁטִי בַּהּ
בְּפָרְהָסִיא אֲלֵא בְּתוֹךְ בֵּיתְךָ אֲבָל בְּיוֹם הַפְּפוּרִים שֶׁהֵן נְקִיִּים
כְּמִלְאֲכֵי הַשָּׂרֵת הֵן אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּפָרְהָסִיא 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד
מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'.

מסורת המדרש

כיוהכ"פ שהם נקיים
 ראה פדר"א פמ"ו.
 לו. בכל נפש ונפש
 ילקו"ש כאן תתלו על
 כל נשימה ב"ר פי"ד
 ט. ילקו"ש בראשית כ.
 כאן תתלו. וראה תהלים
 תחפט. ה' שמות ב"ר.
 ילקו"ש בראשית. שם.
 ילקו"ש קהלת תחקט.
 וראה: ספרי האזינו
 פשי"ג במ"ר פי"ד
 תנומא שלה"ד תני
 שם"כ. ע"ע זוהר: ח"א
 ר" ח"ב: ע"ד: קמא:
 ח"ג: כ"ד: ע: ועוד בוא
 וראה ברכות י"ד ויק"ר
 פי"ח. תנומא שרה"ג.
 שו"ט פק"ג. ילקו"ש
 תהלים תתנ ראה:
 פדר"א פל"ה.

לו. (ו, ה) וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ
 מֵהוּ 'בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ' בְּכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ שֶׁבְּרָא כָּךְ
 אָמַר ר' מְאִיר עַל כָּל נְשִׁימָה וְנְשִׁימָה שְׂאֵדָם מְעַלָּה חַיִּב
 לְקַלֵּס אֶת יוֹצְרוֹ מִנֵּינן שְׁנָאֵמַר (תהלים קנ. ו) 'כָּל הַנְּשָׁמָה
 תִּהְלַל יְהוָה' אָמַר ר' סִימוֹן חֲמֵשָׁה שְׁמוֹת נִקְרְאוּ לְנֶפֶשׁ וְאֵלוֹ
 הֵן רוּחַ נֶפֶשׁ נְשָׁמָה חַיָּה יְחִידָה רַבָּנָן אָמְרֵי בּוֹא וּרְאֵה

שגנב קוזמין — תכשיט — מתוך פלטין — ארמון — של מלך, נתנה לה לאשתו, ואמר
 לה: אל תתקשטי בה בפרהסיא, אלא בתוך ביתך — "אמר לה: כל הבגדים שלקחתי לידך — שנחתתי
 לך — לבוש אותן בפרהסיא, אבל קוזמין זה גנוב הוא, אל תלבשי אותו אלא מן הדלת ולפנים — שלא יתוודע
 שהוא נמצא אצלך ויבקשה להחזירה. כך אמר משה לישראל: כל המצות שנתתי לכם ממה שקבלתי את
 התורה — ונצטוית למוסרם לכם, לכן עליכם לעשות אותם בפרהסיא. אבל השם הזה ממה ששמעתי
 ממלאכי השרת שבו הם משבחים להקב"ה ונטלתי אותו מהם — מבלי שהורשיתי לך — לכן תהיו אומרים
 אותו בלחישת"ה (דב"ר כתי"י). אבל ביום-הכיפורים, שהן — ישראל — נקיים — מכל עוון.
 שהקב"ה סולח כל עונותיהם (שם), והרי הם — כמלאכי השרת — הן אומרים אותו בפרהסיא —
 בקול: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" — שאז נגלה כבוד ה' בארץ.

לו. וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ — מהו "בכל לבבך ובכל
 נפשך"? ולא אמר בכל לבבך ונפשך ומהו "ובכל"? בכל נפש ונפש שברא כך — בכל כוחות
 הנפש (ע"י מהר"י). א"ר מאיר על כל נשימה ונשימה שאדם מעלה — באפיו ושואף חיותו,
 מחדש, הרי הוא כאילו הקב"ה בורא בו נפש חדשה בכל פעם — חייב לקלס — להודות — את
 יוצרו, מנין? שנאמר "כל הנשמה תהלל יהוה" ומה שייך לשון "כל"? אלא: כל הנשמה תהלל יהוה
 (בי"ר יד, ט), וזהו "בכל נפשך" — "בכל נפש ונפש שברא כך" — בכל נשימה חדשה — תאהב את ה'
 אלהיך — א"ר סימון: חמשה שמות נקראו לנפש — ע"ש חמשת מעלותיה וכוחותיה — ואלו
 הן: "רוח" — זה כח הדיבור, וכמ"ש בתרגום אונקלוס (בראשית ב, ז): "לרוח ממללא" — "לרוח
 מדברת". ובמדרש (בי"ר יד, ט): "שהיא עולה ויורדת", שנא' (קהלת ג, כא): "רוח בני-האדם היא העולה
 למעלה", ופי' רש"י (בי"ר שם): "כשהאדם ישן וכו'". — שכח הדיבור ניטל אז, אף שהגוף חי, "נפש" —
 "זה הדם, שנא' (דברים יב, כג): כי הדם — הוא הנפש" (בי"ר שם) — והוא החיות של הגוף עצמו, גם בישן,
 כל זמן שהוא חי, "נשמה" — כמ"ש (בראשית ב, ז): "ויפח באפיו נשמת חיים", וזה חלק השכל והדעת
 — מזג תכונות דעתו ומדותיו של האדם, "חיה" — כמ"ש (איוב לג, יח): "וחיתו מעבור בשלח" (ועוד שם
 כב כח), "שכל האברים מתים והיא חיה בגוף" (ב"ר שם) "שפעמים היא מצומצמת בצד הגוף בצד אחד וצד
 האחר של גוף כולו מת" וכו' (רש"י שם) — וזה כח חיים עיקרי שבנפש המשפיע חיות בכל הגוף, "יחידה"

את קרתא דשקם חולק חד למתנא יתיר על אהך די נסיבית מידיהון דאמוראי בעידן די עלתון לננוה וקמית ופייעית יתכון בפיסי וקקשתי: א וקרא יעקב לבנוי ואמר להום ארפו מסואבותא ואחוי לכון הנייא סתימא קיצייא גניינא ומתן אנרהון דצדיקיא ופד ענהתוון דרשיעיא ומלנייהא דעדן מה היא פחדא מהפנשין תריסר שבטי ישראל מקפין דרנשא דדהבא דרביע עלה מן דאיהגלי איקר שדינהא דיי קיצא דעתיד מלפא משיחא למיהי איתקסי מיניה ובגן אמר איתו ואיתני לכון מה דוארע יתכון בסוף יומיא: ב אתפנשו ושמעו בני יעקב וקבילו אוקפן מן ישראל אבוכון: ג ראובן בוכרי אנת ריש חיל שמושי ושירו קריות הרהורי דחיל דלא יתי ביניכון: דבר לביה פליג על אחוי למיול למקלח קרב טעון אוחרניון עניון תרי עשרתי שבטוי דיעקב טיהון פחדא ואקרין שמע מינן ישראל אבוין וי אלהיא וי חד עני יעקב אבוין ואמר יהא שמיה רבא מברך לערמי עלמין: ג ראובן בוכרי אנת חיל ושירו קריות הרהורי

פי' יונתן

ונרת יכר וכו' וכו' (א) אדנו מסואבות' פי' הכירו משואבתם ריין כדל"ה נרבה מכו חספסו טהירו מטובא' נכו וחסנר מרס והכר חסכף. והחוי לכו וכו' פי' אנה לכס פירות כחמות: ה' יאל גניוי' פי' קיס נעליים. ולמית' זעון פי' הירך הנדוקים מטיילס גני' וכו' כולו מפור' בירושלמי: (ג) ריש של שמושי פי' דהשית כח השמימי ושירו קריות הרהורי פי' שהלת רחיות קדי על דהא קרי אמינו ולא כהר על אה: ב

בעל הטורים

וקרא יעקב לבניו. שרלה לגלות להם הקן ונסתם ממנו אמר יעקב שמא ישבכם חטא אמרו לו חזקק בשמותינו ולא חמלא בהם אוחיות חס ואמר להם גם אין בהם אוחיות קן: ושמעו. אוחיות שמעו שאלמר להם שמע ישראל שיש בו' חיות: ושמעו בני יעקב. ושמעו. דג' הוא דיקם לגלות הקן: ושמעו אל ישראל. דג' זהו קלי' של

דעת זקנים מבעלי התוספות

שי שלטים מלת שהוסף לו על אחיו ונגלגל הדבר וידדו למלרים. וגם על יוסף יש תימה שנתן לבנימין שלש מאות כסף ותמש חליפות שגלות ונאחרים לא נתן לאל חליפות שגלות. ויתרן כי מה שנתן יעקב ליוסף בעווד הדיוט וקפן כזה היו מתקנאים בו כי היה נראה להם שלא היה לו לכבדו יותר מפני שהם גדולים נמנו אבל עכשו שהיה מלך לא היו מתקנאים שהדין לכבדו משני כבוד המלכות, וגם שחקיימו החלומות והיו לריקים וגם מה שהיה יוסף מכבד לבנימין יותר מהם לא היו מתקנאים כי אמרו הדין עמו לשי סבול בן אמו אמנם מה שרביע מאות בנימין קשה לי כי אז היו סבורין שלא יהא מכיר אוחו והלא היה מפיל קנאה בסעוד' ביניהם ולי' שגם מזה היו סבורין שהדין עמו לשי שמ' נהם להביאו ויש לו לחבדו יותר מן האחרים. ועוד ל"ל כי מאותה טעה היה דעוהו של יוסף להחגלו' לאחיו וכדעוהו שחא בן אמו לא יתקנהו זו. ויש מערכים בכס אחד היינו קרב שבכס כדכתיב ואת טלמות יוסף קברו בכס משל לגנבים שגבו חבית ומלאה יין ומלאה בעל החבית אמר להם בחסדכם לאחר שחשחו היין החזירו החבית למקומה כך יוסף בכסם גנבוהו ובכסם הסויכוו בעלמות: (א) האספו ואגדה לכם, וכתיב הקבצו ושמעו כהן רמז להם שילכו בגלות שט פעמים ויהספו בשביכם: את אשר יקרא חכם פי' בסוף ד' מאות ושלושים בהם של גלות מלרים דהימים נזכריהו לפרש כן דלי' לא הוה ליה למכבד באחרית ימים בסוף ימי העולם ושעדיט באחרית הימים של הקב"ה דהיינו בסוף חמשת אלפים ובכס יעקב לגלות הקן ונסתלקה ימנו שכינה ותמנה ואמר למען אלו אין ראיים לגלות לכן הקן והלא אין בהם חטא כלו' אין בכל שמות השבטים לא חיי'ת ולא פי'ת ולא פי'ת השיבו רוח הקדש גם אין בכל אוחיות שמות השבטים לא ק"ף: לא נד"י סכ כן אין ראויין לגלות הקן ועל אשר קרחת לבניך להם חמה קורח לי אין חמה קורח כד"ל ולא אוחי קראת יעקב כי יגעת כי ישראל אין המדה זו שלך הולך רכיל מנגה סוד וגו' כשלא יעקב כך הפליגן בדברים ואמר ראובן בכרי אה: (ג) ראובן בכרי אה: וראוי היית לישול פי שנים בדבורה וגם הכהונה היתה לראוי ליהות לך לפי שהעבודה צדכרית וגם המלכות כי המלכות ראוי

אור ההיים

כהונה עז זה מלכות וכו' ול"ל למה לא אמר חלק פי שנים אחר שירד לפרט פרטי המושג לכן בכור ואונקלוס הוסיף להזכירה בתרגומו ואמר תלת חולקין וכו' עוד ל"ל כוונת אומרו פחו כמים אל תותר ורש"י ז"ל פי' על אשר פחות ממים לזה אל תותר לא יהיה לך היתרון ומה הוא הפחו כי עלית משכבי וגו' ועדיין לריכין אנו למודעי למה לא הספיק נומר אל תותר כי עלית אחר שהפחות הוא כינוי לעון היה לו להזכיר העון לכד ומה לי עשאו בחפזון או שלא בחפזון. עוד למה הפסיק בעונם באמצע הודעת העון שהיל' עז"ה אל תותר פחו כמים כי עלי' או ע"ו הדרך פחו כמי' כי עלי'

ספורנו

חלק בארץ: בחרבי ובקשתי. בחכמתי ובינתי שהם חרבים וקשתיים של צדיקים באמרו הנור חרבך על ירך נבור וכבר באור רז"ל הוא בד"ה הוא דחתיב וכענין על הך זה שניהם חנית ותפיצו ולשונם חרב חדה וכענין וידרכו את לשונם קשהם שקר: (א) באחרית הימים. לקץ הימין בבוא גואל וכן הנביאים באמרו

